

TEST BOOKLET
SANSKRIT
PAPER III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

All questions carry equal marks.

INSTRUCTIONS

1. Write your Roll Number only in the box provided alongside.
Do not write anything else on the Test Booklet.
 2. This Test Booklet contains 75 items (questions). Each item comprises four responses (answers). Choose only one response for each item which you consider the best.
 3. After the candidate has read each item in the Test Booklet and decided which of the given responses is correct or the best, he has to mark the circle containing the letter of the selected response by blackening it completely with Ball point pen as shown below. *H.B. Pencil should not be used* in blackening the circle to indicate responses on the answer sheet. In the following example, response "C" is so marked :
- (A) (B) ● (D)
4. Do the encoding carefully as given in the illustrations. While encoding your particulars or marking the answers on answer sheet, you should blacken the circle corresponding to the choice in full and no part of the circle should be left unfilled. You may clearly note that since the answer sheets are to be scored/evaluated on machine, any violation of the instructions may result in reduction of your marks for which you would yourself be responsible.
 5. You have to mark all your responses ONLY on the ANSWER SHEET separately given. *Responses marked on the Test Booklet or in any paper other than the answer sheet shall not be examined.* Use Ball point pen for marking responses.
 6. All items carry equal marks. Attempt all the items.
 7. Before you proceed to mark responses in the Answer Sheet fill in the particulars in the front portion of the Answer Sheet as per the instructions.
 8. After you have completed the test, hand over OMR answer-sheet to the Invigilator.

संस्कृत

प्रश्न-पत्र III

समय : 2½ घण्टे]

[पूर्णाङ्कः : 150

विशेष : इस प्रश्न-पत्र में बहुविकल्पीय पचहत्तर (75) प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न दो (2) अंकों का है। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

1. "सतो बन्धुमसति निरविन्दन् हृदि प्रतीष्या कवयो मनीषा" इत्युद्धरणमस्ति —

(A) अग्निसूक्ते

(B) नासदीयसूक्ते

(C) पुरुषसूक्ते

(D) वाक्सूक्ते

2. "वज्रहस्तः" इति विशेषणं वर्तते —

(A) पुरुषस्य

(B) हिरण्यगर्भस्य

(C) इन्द्रस्य

(D) वरुणस्य

3. ऋग्वेदे स्वरितस्वरस्य चिह्नं भवति —

(A) क³

(B) क

(C) क⁴

(D) क

4. अर्वाचीनो वेदव्याख्याकारो नास्ति —

(A) सायणः

(B) विल्सनः

(C) मैक्समूलरः

(D) ब्लूमफील्डः

5. "शुनःशेष" आख्यानमस्ति -

- (A) ऐतरेय ब्राह्मणे (B) वंशब्राह्मणे
(C) कौषीतकि ब्राह्मणे (D) सामवेदे

6. "हिरण्यमयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम्" इत्युद्धरणं वर्तते -

- (A) केनोपनिषदि (B) कठोपनिषदि
(C) ईशोपनिषदि (D) क्वापि न

7. सामवेदीया उपनिषदस्ति -

- (A) केनोपनिषद् (B) ईशोपनिषद्
(C) कठोपनिषद् (D) तैत्तिरीयोपनिषद्

8. "न वित्तेन तर्पणीयो मनुष्यः" इति कथनमस्ति -

- (A) यमस्य (B) इन्द्रस्य
(C) वाजश्रवसः (D) नचिकेतसः

9. वैदेहजनकस्य उल्लेखो वर्तते -

(A) केनोपनिषदि

(B) बृहदारण्यकोपनिषदि

(C) कठोपनिषदि

(D) ईशोपनिषदि

10. "शीक्षाध्यायः" कस्यामुपनिषदि वर्तते ?

(A) कठोपनिषदि

(B) तैत्तिरीयोपनिषदि

(C) केनोपनिषदि

(D) बृहदारण्यकोपनिषदि

11. वेदाङ्गेषु न गण्यते -

(A) धनुर्वेदः

(B) पाणिनीय शिक्षा

(C) गृह्यसूत्रम्

(D) धर्मसूत्रम्

12. षड्भावविकारेषु न गण्यते निरुक्तानुसारम् -

(A) जायते

(B) अस्ति

(C) स्थूलायते

(D) विनश्यति

13. यास्कमतेन सत्त्वप्रधानं भवति -

(A) निपाताः

(B) क्रिया

(C) उपसर्गाः

(D) नाम

14. यास्कमतानुसारेण 'ईम्' इत्यस्ति -

(A) उपसर्गः

(B) निपातः

(C) आख्यातम्

(D) क्रिया

15. 'अपि वा आ हननादेव स्युः। समाहता भवन्ति यद् वा समाहता भवन्ति', इति निर्वचनमस्ति -

(A) 'आदित्यः' इति शब्दस्य

(B) 'वैश्वानरः' इति शब्दस्य

(C) 'निघण्टुः' इति शब्दस्य

(D) 'अग्निः' इति शब्दस्य

16. महाभाष्ये व्याकरणस्य मुख्यप्रयोजनानि सन्ति -

(A) 5

(B) 8

(C) 6

(D) 7

17. महाभाष्यानुसारेण पदार्थोऽस्ति -

- (A) आकृतिः द्रव्यञ्च (B) द्रव्यम्
(C) आकृतिः (D) प्रकृतिः

18. भू धातोर् लङ् लकारे प्रथम पुरुषे-एकवचने रूपं भवति -

- (A) अभूत् (B) अभवत्
(C) अभूत (D) अभवत्

19. 'नारी' इत्यत्र स्त्री प्रत्ययो भवति -

- (A) डीष् (B) डीन्
(C) री (D) डीप्

20. 'असुरः' इति-उदाहरणमस्ति -

- (A) अर्थोत्कर्षस्य (B) अर्थविकासस्य
(C) अर्थापकर्षस्य (D) कस्यापि न

21. प्रकृतिविकृतयः कति ?

- (A) पञ्च (B) षट्
(C) सप्त (D) अष्ट

22. सत्त्वगुणो भवति -

(A) उपष्टम्भकः

(B) वरणकः

(C) प्रकाशकः

(D) गुरुः

23. वेदान्तानुसारम् अज्ञानोपहितं चैतन्यं स्वप्रधानतया जगतः -

(A) उपादानकारणम्

(B) असमवायिकारणम्

(C) निमित्तकारणम्

(D) कारणमेव न

24. सदानन्दानुसारं वस्तुन्यवस्त्वारोपः -

(A) ईश्वरः

(B) अध्यारोपः

(C) जीवः

(D) प्रतिसर्गः

25. अर्थसंग्रहानुसारं विधिः कतिविधः ?

(A) त्रिविधः

(B) चतुर्विधः

(C) पञ्चविधः

(D) षड्विधः

26. रघुवंशमहाकाव्यस्य उपजीव्यम् अस्ति -

(A) महाभारतम्

(B) पद्मपुराणम्

(C) रामायणम्

(D) मनुस्मृतिः

27. रामायणे कति श्लोकाः ?

(A) पञ्चाशत् सहस्राणि

(B) चतुर्विंशति सहस्राणि

(C) पंचविंशति सहस्राणि

(D) विंशति सहस्राणि

28. महाभारतं विभक्तम् अस्ति -

(A) सर्गेषु

(B) काण्डेषु

(C) उल्लासेषु

(D) पर्वसु

29. महाभारतस्य मौलिकरूपम् आसीत् -

(A) जयनाम्ना

(B) विजयनाम्ना

(C) भारतनाम्ना

(D) आर्षकाव्यनाम्ना

30. इदं पुराणं न :

(A) वराहपुराणम्

(B) वामनपुराणम्

(C) कूर्मपुराणम्

(D) मकरपुराणम्

31. कौटिल्यानुसारं विद्याः सन्ति :

(A) तिस्रः

(B) चतस्रः

(C) पञ्च

(D) षट्

32. कौटिल्यानुसारं कः मन्त्रं श्रोतुं न अर्हति ?

(A) अश्रुतशास्त्रार्थः

(B) अश्रोत्रियः

(C) राजनीतौ अकुशलः

(D) धर्महीनः

33. मनुस्मृत्यनुसारं सनातनः अव्यक्तः सर्वप्रथमं किम् असृजत् ?

(A) अपः

(B) तेजः

(C) वायुम्

(D) पृथिवीम्

34. मनुस्मृत्यनुसारं क्षत्रियः अर्हति -
- (A) बैल्वपालाशौ दण्डौ (B) वाटखादिरौ
(C) पैलवौदुम्बरौ (D) आश्वत्थाम्रकौ
35. दायविभागप्रकरणमस्ति :
- (A) ऐतरेय ब्राह्मणे (B) मनुस्मृतौ
(C) याज्ञवल्क्यस्मृतौ (D) चाणक्यनीतौ
36. राजा दिलीपः किमर्थं राज्यभारं सचिवेषु निचिक्षिपे ?
- (A) तीर्थयात्रागमनाय (B) भोगविलासाय
(C) संतानार्थाय विधये (D) युद्धार्थं गमनाय
37. वनेचरः युधिष्ठिरं कस्मिन् स्थाने समाययौ ?
- (A) विन्ध्याटव्याम् (B) सुन्दरवने
(C) हस्तिनापुरे (D) द्वैतवने

38. श्रीकृष्णस्य पार्श्वे आकाशमार्गेण कः समागतः ?

(A) नारदः

(B) इन्द्रः

(C) वनेचरः

(D) यक्षः

39. नलस्य स्मितेन कस्य श्रियः जिताः ?

(A) सरोरुहस्य

(B) विधोः

(C) कामदेवस्य

(D) सूर्यस्य

40. मम्मटानुसारं काव्यहेतुर्नास्ति -

(A) शक्तिः

(B) निपुणता

(C) भक्तिः

(D) काव्यज्ञशिक्षयाभ्यासः

41. "हुतं च दत्तं च तथैव तिष्ठति" इति कथनं 'कर्णभारम्' इति नाटकेऽस्ति -

(A) कर्णस्य

(B) शक्रस्य

(C) शल्यस्य

(D) देवदूतस्य

42. "सतां सद्भिः सङ्गः कथमपि हि पुण्येन भवति", इदं कथनम् उत्तररामचरिते नाटकेऽस्ति -

(A) लक्ष्मणस्य

(B) रामस्य

(C) सीतायाः

(D) वनदेवतायाः

43. "अत्यादरो शंकनीयः" इदं कथनं मुद्राराक्षसनाटकेऽस्ति -

(A) तृतीयेऽङ्के

(B) प्रथमेऽङ्के

(C) षष्ठेऽङ्के

(D) द्वितीयेऽङ्के

44. नाट्यशास्त्रानुसारं कति नाट्यवृत्तयः -

(A) 4

(B) 5

(C) 6

(D) 2

45. दशरूपकानुसारम् अवस्था नास्ति -

(A) नियताप्तिः

(B) प्राप्त्याशा

(C) यत्नः

(D) पताका

46. निष्प्रकारकं ज्ञानम् :

(A) संशयः

(B) स्मृतिः

(C) निर्विकल्पकम्

(D) विपर्ययः

47. यः प्रमाणेन विषयस्य ज्ञानं प्राप्नोति सः —

(A) प्रमाता

(B) प्रमेयः

(C) प्रमितिः

(D) प्रभाफलम्

48. प्रमाता यं विषयं प्रमिणोति सः कथ्यते :

(A) प्रमाणम्

(B) प्रमेयम्

(C) हेतुः

(D) हेत्वाभासः

49. निश्चितसाध्याभाववान् मन्यते :

(A) पक्षः

(B) सपक्षः

(C) विपक्षः

(D) प्रमितिः

50. तर्कसंग्रहानुसारं पदार्थाः कति ?

(A) सप्त

(B) अष्ट

(C) पञ्च

(D) दश

51. "कनिक्रदद, वृषभः, जीरदान्, असुरः" इत्येतानि कस्य विशेषणानि ?

(A) कालस्य

(B) पर्जन्यस्य

(C) प्रजापतेः

(D) सूर्यस्य

52. शिवसंकल्पमन्त्रेषु विवेचनमस्ति -

(A) मनसः

(B) बुद्धेः

(C) शिवस्य

(D) विष्णोः

53. शुक्लयजुर्वेदस्य ब्राह्मणमस्ति -

(A) तैत्तिरीयब्राह्मणम्

(B) शांखायनब्राह्मणम्

(C) शतपथब्राह्मणम्

(D) वंशब्राह्मणम्

54. ऋक्प्रातिशाख्यानुसारं "रक्त" इत्यस्यार्थोऽस्ति -

(A) रिफितः

(B) निरनुनासिकः

(C) सन्ध्यक्षरः

(D) अनुनासिकः

55. निरुक्तानुसारम् अन्तरिक्षस्थानदेवता अस्ति —

(A) इन्द्रः

(B) सूर्यः

(C) विष्णुः

(D) अग्निः

56. वाक्यपदीये शब्दार्थसम्बन्धः स्वीकृतः —

(A) अनित्यः

(B) नित्यः

(C) उभयविधः

(D) अलौकिकः

57. “एकोऽप्यनेकवर्त्मैव समाम्नाता पृथक् पृथक्” इत्यनेन द्योत्यते वाक्यपदीये —

(A) उपवेदः

(B) व्याकरणम्

(C) वेदः

(D) वेदाङ्गम्

58. “चित्रगुः” अत्र समासोऽस्ति —

(A) तत्पुरुषः

(B) द्विगुः

(C) बहुब्रीहिः

(D) द्वन्द्वः

5. 59. कर्मव्यतिहारे गत्यर्थक धातुभ्यो भवति —

- (A) आत्मनेपदम् (B) उभयम्
(C) न किमपि (D) परस्मैपदम्

52 60. “एदिधिषते” अत्र आत्मनेपदविधायकं सूत्रमस्ति —

- (A) पूर्ववत् सनः (B) उपाच्च
(C) हलन्तात् च (D) सन्यतः

53 61. योगानुसारं मिथ्याज्ञानम् अतद्रूपप्रतिष्ठम् —

- (A) विकल्पः (B) स्मृतिः
(C) निद्रा (D) विपर्ययः

54 62. योगानुसारं कः पूर्वेषामपि गुरुः ?

- (A) पतञ्जलिः (B) भाष्यकारो व्यासः
(C) ईश्वरः (D) मनुः

63. स्मृतिरूपः परत्र पूर्वदृष्टावभासः कः ?

- (A) अध्यासः (B) जीवः
(C) ईश्वरः (D) अपवादः

64. विश्वनाथपञ्चाननानुसारं हेत्वाभासः —

(A) पञ्चधा

(B) त्रिधा

(C) चतुर्धा

(D) षड्विधः

65. बौद्धमते चित्त चैत्तात्मकः स्कन्धः कतिविधः ?

(A) त्रिविधः

(B) चतुर्विधः

(C) पञ्चविधः

(D) द्विविधः

66. काव्यप्रकाशानुसारं गुणीभूतव्यङ्ग्यो नास्ति —

(A) अगूढः

(B) अस्फुटः

(C) अपरस्याङ्गः

(D) सुन्दरः

67. काव्यप्रकाशानुसारं लक्षणाया भेदो नास्ति —

(A) साध्यवसाना लक्षणा

(B) सारोपा लक्षणा

(C) सोपादाना लक्षणा

(D) उपादान लक्षणा

68. काव्यमीमांसायां काव्यपुरुषस्य वर्णनं कस्मिन्नध्याये वर्तते ?

(A) तृतीये

(B) द्वितीये

(C) चतुर्थे

(D) प्रथमे

69. काव्यमीमांसानुसारेण काव्यपाको नास्ति -

(A) नारिकेलपाकः

(B) घृतपाकः

(C) क्रमुकपाकः

(D) बदरपाकः

70. रसगङ्गाधरे काव्यलक्षणमस्ति -

(A) तददोषौ शब्दार्थौ काव्यम्

(B) वाक्यं रसात्मकं काव्यम्

(C) गुणालंकाररसान्वितः काव्यम्

(D) रमणीयार्थप्रतिपादकशब्दः काव्यम्

71. कनिष्कस्य शासनवर्षाष्टादशस्य अभिलेखो वर्तते -

(A) नासिकगुहाभिलेखः

(B) मनकियालाभिलेखः

(C) गिरनारशिलालेखः

(D) हाथीगुम्फाभिलेखः

72. कुमारगुप्तप्रथमस्य 128 तमस्य वर्षस्याभिलेखोऽस्ति —

(A) मास्कशिलालेखः

(B) मन्दसौरशिलालेखः

(C) गुजरातलघुशिलालेखः

(D) दामोदरपुरताम्रपट्टाभिलेखः

73. स्कन्दगुप्तस्य इन्दौराभिलेखोऽस्ति —

(A) ताम्रपट्टाभिलेखः

(B) पूनाताम्रपट्टाभिलेखः

(C) महरौलीलौहस्तम्भलेखः

(D) गिरनारशिलालेखः

74. अस्मिन् ग्रन्थे ब्राह्मीलिपेर् “बंभी” इति नाम्ना उल्लेखोऽस्ति —

(A) उणादिसूत्रे

(B) पन्नवणसूत्रे

(C) पिटकसूत्रे

(D) फिट्सूत्रे

75. अधिकतरावैदेशिकविद्वांसो ब्राह्मीलिपेर् उद्भवम् अस्या लिपेर्मन्यन्ते —

(A) फिनिशानुलिपेः

(B) खरोष्ट्रीलिपेः

(C) चीनलिपेः

(D) हूणलिपेः